

Martinková, Nela

[Krejčí, Pavel; Krejčová, Elena a kol. **Výuka jihoslovanských jazyků a literatur v dnešní Evropě: kolektivní monografie**]

Opera Slavica. 2015, vol. 25, iss. 4, pp. 55-58

ISSN 1211-7676 (print); ISSN 2336-4459 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134622>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

~ ze soudních spisů / извлечение от съдебните документи, nikoliv význam асансьор.

Oba nové slovníky jistě najdou uplatnění nejen ve výuce bulharštiny na Masarykově univerzitě, jak skromně uvádí autorka, ale i na jiných slavistických pracovištích v Česku i Bulharsku. Rádi bychom zdůraznili i tu skutečnost, že jak tematický, tak i právní slovník jsou v dosavadní česko-bulharské lexikografické produkci prvními slovníky svého druhu. Představují cenné pomocníky nejen pro přípravu budoucích odborníků-bulharistů, ale s jistotou je ocení i vyučující a překladatelé.

Borislav Borisov

Krejčí, P. a kol.: Výuka jihoslovanských jazyků a literatur v dnešní Evropě: kolektivní monografie. Brno: Jan Sojnek – Galium, 2015. 283 stran. ISBN 978-80-905336-6-0.

V roce 2015 vyšla v Brně kolektivní monografie, jejímiž editory jsou Pavel Krejčí a Elena Krejčová. Publikace obsahuje 32 článků od 35 autorů – domácích, ale především zahraničních.

Kromě textů zabývajících se problematikou uvedenou v názvu bylo do publikace zahrnuto též několik příspěvků, kterými sestavitelé chtěli připomenout 150. výročí úmrtí předního srbského filologa a tvůrce moderní spisovné srbsštiny Vuka Stefanoviće Karadžiče. Proto se příspěvky v prvním oddílu knihy věnují právě jeho osobě.

Tuto tematickou oblast otevírá Monika Farkas Baráthiová, jež ve svém referátu popisuje nelehkou pozici Vuka Stefanoviće Karadžiče při procesu reformování srbského jazyka. Farkas Baráthiová nastiňuje neshody mezi představiteli tří jazyků, které Srbové v 18. a 19. století používali. Zvláštní pozornost autorka klade právě na Karadžiče, upozorňuje na jeho životní impulsy a osoby, které ovlivnily jeho práci, jež vyústila ve vítězství tzv. lidového jazyka a fonetického pravopisu. Miroslav Kouba se pokusil podívat na Karadžičovo dílo sémiotickým pohledem a ukázal, že mnohá karadžičovská témata vstupují s novou naléhavostí do současného společenského diskurzu jednotlivých národů bývalé jugoslávské federace. Kouba mnoha příklady z Karadžičova díla došel k závěru, že je potřeba Vuka Stefanoviće Karadžiče vnímat jako symbol národní a kulturní tradice pouze v srbském kontextu, v jiných zemích bývalé Jugoslávie totiž dochází k častým reinterpretacím. Avšak autor si uvědomuje, že interpretační přístupy jednotlivých jihoslovanských narativů zůstávají v mnoha tématech otevřené. Petr Stehlík se ve svém příspěvku zaměřil na Karadžičovu jazykovou definici srbsství jakožto

východisko srbského nacionalismu. Stehlík popisuje změnu náhledu na srbsví v průběhu doby a právě roli Vuka Stefanoviće Karadžiče v tomto procesu. Stať Pavla Krejčího se zaměřuje na současnou percepci Karadžičova díla. Zmiňuje se jak o jeho obdivovateli, tak o odpůrcích z řad chorvatské nacionalisticky zaměřené filologie, ale i o vyhraněných názorech srbských ultranacionalistů. Komiksovými adaptacemi příběhů královice Marka, jak je zaznamenal a vydal Vuk Karadžić, se zabývá ve svém příspěvku Pavel Pilch. V úvodu se Pilch zaměřuje na teorii komiksové adaptace vůbec, vyjasňuje také názory na smysl těchto adaptací. Na příkladu tří komiksů čerpajících látku ze srbských lidových písní o královi Markovi poté ukazuje konkrétní příklady, jak bylo s takovými adaptacemi pracováno.

Další tematický oddíl knihy je věnován problematice výuky jihoslovanských literatur. Sešly se zde tři bulharsky psané příspěvky. V prvním z nich Diana Nikolovová představuje nové koncepty výuky literatury v bulharských školách od 5. do 10. ročníku. Jménem pracovního kolektivu tvůrců nových učebnic literatury autorka poukazuje na požadavky, ze kterých bylo nutno při práci vycházet, ale i proměny společnosti a kultury, které bylo nutno reflektovat a do učebnic je zapracovat. Druhý příspěvek tohoto oddílu, jehož autorkou je Mimi Michajlovová, hovoří o kognitivním přístupu k výuce bulharské klasické literatury. Michajlovová dokazuje, že prostřednictvím uměleckého textu je možné studentům pomoci s tvorbou jejich hodnotové orientace, sebeuvědoměním i hledáním vlastní životní role. Oddíl uzavírá příspěvek Doroty Golek-Septeliewové z univerzity v Katovicích, která se zde zaměřuje na způsoby výuky dramatických děl Stanislava Stratieva, přičemž klade důraz na vztahy mezi bulharským a polským literárním procesem. V tomto komparativním náhledu vidí autorka jedinečnou možnost, jak odhalit společná témata, motivy a problémy. Spolu se získáváním znalostí o bulharské literatuře 20. století se tak studenti učí i interkulturnímu dialogu.

Třetí oddíl knihy nese název Výuka jihoslovanských jazyků v dnešní Evropě a se svými dvaceti dvěma příspěvky se jedná o nejobsažnější část. Vstupujeme sem příspěvkem Ginky Bakardžievové, jenž pojednává o problematice enantiosémie. Teoretické východisko autorka demonstruje na příkladech, které je možné využít při výuce jazyků i překladu. Inovativní metody při výuce bulharštiny na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity prezentuje Zornica Cvetkovová. Cvetkovová prostřednictvím konkrétních vizuálních příkladů představuje nově vzniklou multimediální učebnici bulharštiny pro cizince. V své práci Ilijana Genew-Puchalewová popisuje teoreticko-metodologické postupy, které jsou používány při výuce bulharského jazyka na univerzitě v Katovicích. V příspěvku Genew-Puchalewové jsou obsaženy i konkrétní specializované texty, pomocí nichž se studenti učí odbornou slovní zásobu nejrůznějších tematických oblastí

(např. medicína, právo aj.). O e-learningové metodě výuky tzv. „malých“ slovanských jazycích referuje Elena Krejčová. Hovoří o nutnosti nezaostat při výuce těchto „netradičních“ jazyků za těmi, které jsou vyučovány masověji, ale také o důležitosti role učitele v tomto inovativním přístupu k výuce. Sevdalina Velevová vykresluje představy studentů, kteří si vybrali studium bulharštiny na univerzitě v Pardubicích. Prostřednictvím ankety autorka zjišťovala například, proč si vybrali zrovna tento obor, co věděli o Bulharsku nebo jestli se jejich představy během studia nějakým způsobem proměnily. Borislav Borisov řeší aktuální problémy s gramotností a písemnou kulturou. Jádrem problému vidí v předimenzovaném učení zpaměti na úkor osvojování si praktických písemných dovedností. Božana Niševová ve svém článku vychází ze zkušeností s výukou bulharské stylistiky pro studenty bulharistiky na Karlově univerzitě v Praze. Katerina Tomovová představuje přístupy, jakými je možné v cizojazyčné výuce pracovat s frazeologismy s komponentem citoslovce. Seznamuje nás také s výsledky ankety na toto téma, jež byla provedena mezi studenty bulharštiny na Karlově univerzitě a studenty češtiny na univerzitě v Plovdivu. Borjan Janev na materiálu bulharského a německého jazyka popisuje ontologické problémy syntaxem s logicko-existencionálním charakterem, Danka Apostolovová zkoumá chyby německy hovořících mluvčích při použití kategorií rod a číslo u bulharských jmen. Její výzkum vychází z analýzy konkrétních chyb. Marija Žerevová nás seznamuje s analýzou řady kontextů spojených s výzvami a hesly, které srovnává na základě jejich sémantických a pragmatických charakteristik. Fani Bojkovová prezentuje možnosti využití informačních technologií při výuce bulharského jazyka, Ivan Čolakov pak představuje „speciální metodiku“ chorvatského metodika Stefana Basarička tak, jak byla vnímána v kontextu bulharské metodologie konce 19. století. Ve slovinském příspěvku Mateji Kosiové je představen pedagogický přístup Storyline, v rámci něhož studenti ve skupinové práci vytváří příběh a postavy. Vyučující pak svými zásahy příběhy zauzluje a tím je dělá zajímavější, což studenty dle Mateji Kosiové motivovalo k následné práci. V dalším slovinském příspěvku Agnieszky Zatorské z univerzity v Lodži se řeší, jak je nahlíženo na problematiku nominalizace v učebnicích slovinštiny pro cizince. Jasmina Dražićová a Jelena Ajdžanovićová z Nového Sadu popisují způsob aplikace kognitivní lingvistiky při výuce srbského jazyka pro cizince, a to konkrétně na příkladu vyjadřování posesivity. V závěru příspěvku je uveden i konkrétní návrh, jak je možné jednotlivé segmenty lexikograficky analyzovat. Práce Ireny Krumes Šimunovićové se týká raného učení chorvatského jazyka jakožto mateřského. Výzkum ukazuje jakými prostředky při učení mateřského jazyka vytvořit základnu pro studium jazyků cizích. Ankica Čilaš Šimpragová a Marica Čilaš Mikulićová se zabývají problematikou jmen ve výuce chorvatštiny jako cizího jazyka, ve své stati vychází z výzkumu toho, jaká jména se nejčastěji v učebni-

cích pro cizince vyskytují. Martin Machata a Milvia Gulešić Machatová popisují chorvatské a slovenské frazémy s komponentem barva, Mirna Stehlíková Đurašek se vyjadřuje k tomu, k jakým konkrétním problémům dochází při překladu publicistických textů ve výuce chorvatského jazyka. Předposledním příspěvkem v tomto oddílu je článek Lindy Tesařové, který se zabývá problematikou stereotypů v učebnicích chorvatského jazyka pro cizince. Referát Lenky Šmídové o průzkumu jazykové situace mezi gradišćanskými Chorvaty dvojjazyčné chorvatsko-německé školy v Rakousku pak třetí oddíl uzavírá.

Poslední oddíl knihy je zaměřen na výuku češtiny a slovenštiny v jihoslovanských zemích. Michaela Kuzmovová z univerzity v Blagoevgradu se zabývá modálními slovesy ve výuce češtiny pro Bulhary a strategiemi jejich podání v některých učebnicích češtiny pro cizince. Práce Daniely Konstantinové a Vladislava Marina se týká řečové etikety v bulharském a slovenském jazyce. Zaměřují se především na analýzu pozdravů, oslovení a titulování. Podle názorů autorů totiž může neznalost pravidel v těchto oblastech dovést k porušení řečové etikety a s ní souvisejících kulturních norem té které země.

Všechny uvedené odborné práce představují velmi cenný příspěvek k současnému zkoumání jihoslovanských jazyků, literatur i jihoslovanské kulturologie. Studie vycházející z nových teoretických poznatků spolu se studii, které přináší poznatky z pedagogické praxe, společně vytváří ucelenou hodnotnou monografii. Věřím, že pro všechny, kteří se touto oblastí odborně zabývají, bude užitečným zdrojem informací.

Nela Martinková

Komparativní pohled na inovační procesy v bulharštině a v češtině

Niševa, B.: Inovační procesy v české a bulharské jazykové situaci (na materiálu jazyka médií). Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, Praha 2014, 184 s.

Monografie Božany Niševové přibližuje čtenářům aktuální lingvistickou problematiku – současnou lexikální a slovotvornou dynamiku ve dvou geneticky sice blízkých, avšak typologicky odlišných a územně poměrně vzdálených jazycích – češtině a bulharštině. Nejdynamičtější se změny ve zkoumaných jazycích projevují v oblasti lexika a reflektují nejen vzájemné prolínání, ale také soupeření různých slovotvorných procesů a tendencí. Tato dynamika jazyka se nejvýrazněji projevuje v mediální sféře, proto autorka věnuje svůj komparativní